

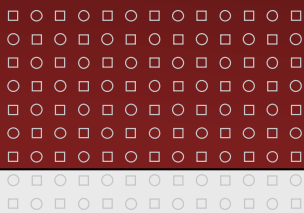
MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

Zájmové skupiny ve zdravotnictví

Zuzana Darmopilová

Co bylo zkoumáno a proč

- ▣ Reforma zdravotnictví a její selhávání z důvodů působení zájmových skupin ovlivňujících zdravotní politiku.
  - v rámci analyzování opakovaných selhávání zdravotních reformních návrhů opomíjeno
  - příčiny selhávání spíše hledány v určité nestabilitě politického prostředí (časté střídání ministrů, neexistence konzistentní reformní politiky, apod.
- ▣ Předpoklad: Zdravotní reforma jako živý proces společenské změny a tedy jako výsledek vyjednávání různých subjektů zainteresovaných na tvorbě a realizaci zdravotní politiky.

Cíl

- ▣ Určit nejvlivnější aktéry v českém zdravotním systému a
- ▣ posoudit, jak působení nejvýznamnějších aktérů ovlivní šanci na úspěšné prosazení vybraných problémových okruhů ve zdravotnictví.

Postup práce

KROK 1

- ▣ Kdo jsou aktéři ve zdravotnictví?
- ▣ Jak jsou vlivní?

KROK 2

- ▣ Jaké jsou jejich ekonomické zájmy?
- ▣ Jaké jsou problémové okruhy ve zdravotnictví? Jaká opatření navrhuje politická strana k jejich řešení?
- ▣ Podporují aktéři navrhovaná opatření? Jaká je míra uspokojení zájmů aktérů, pokud by daná opatření byla realizována?

KROK 1: Kdo jsou aktéři ve zdravotnictví a jak jsou vlivní?

☐ Sestavení seznamu aktérů (více než 200)

- ➔ Státní aktéři (např. Ústřední orgány státní správy, samosprávné orgány, vláda)
- ➔ Sociální aktéři (např. ZZ, ZP, farmaceutické firmy)
- ➔ Političtí aktéři (např. politické strany, různé svazy, patientské organizace, komory)

☐ Řízené rozhovory (jak aktéři vnímají svůj vlastní vliv a vliv ostatních)

- ➔ 18 rozhovorů (např. MZ ČR, Senát, VZP, SZP, JMK, Svaz pacientů, Koalice pro zdraví, ANČR, OSZSP, LOK, ČLK, ČSK)

☐ Dotazníkové šetření (jak aktéři vnímají svůj vlastní vliv a vliv ostatních)

- ➔ online
- ➔ 177 oslovených, návratnost 21%

KROK 1: Výsledky výzkumu I.

**Funkce vlivu (vliv funkcí 5-ti proměnných) => určení
vlivu aktérů**

$$I_i = RI_i + NI_i + b_i + CI_i + AI_i$$

Funkce vlivu

- ▣ I_i = vliv aktéra i
- ▣ RI_i = relativní vliv
- ▣ j =kategorie (klíčový,důležitý..)
- ▣ v_j = význam jednotlivé kategorie pro určení vlivu daného aktéra
- ▣ RI_{ij} =relativní vliv aktéra v kategorii
- ▣ h =možné umístění v kategorii
- ▣ w_{ih} = význam aktéra v kategorii
- ▣ NI_i = vyjednávací potenciál
- ▣ b_i = broker potenciál
- ▣ C_i = potenciál tvorby koalic (formální proměnná)
- ▣ A_i = stáří organizace (formální proměnná)

$$I_i = RI_i + NI_i + b_i + CI_i + AI_i$$

$$RI_i = \sum_{j=1}^n \sum_{j=1}^m v_j RI_{ij}$$

$$i \ (i = 1, \dots, n)$$

$$j \ (j = 1, \dots, m)$$

$$v_j \in \{-1, 1, 2, 3\}$$

$$RI_{ij} = \sum_{i=1}^n \sum_{h=1}^l w_{ih} RI_{ih}$$

$$h \ (h = 1, \dots, l)$$

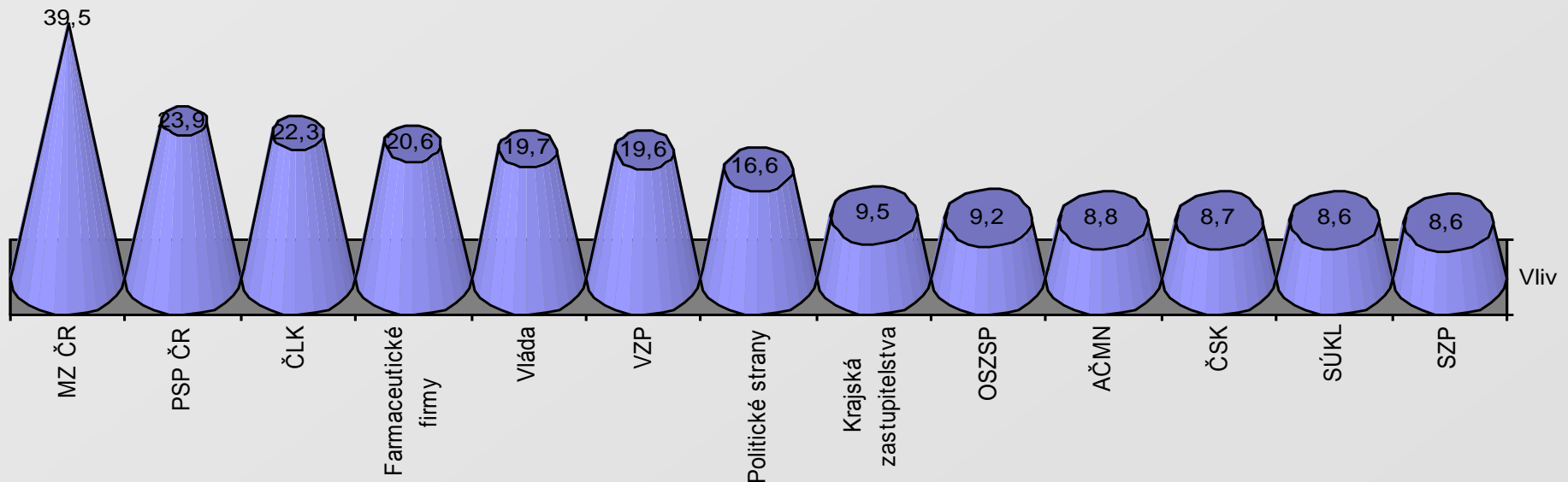
$$w_{ih} \in \{1, 2, 3, 4, 5\}$$

$$NI_i = \sum_{i=1}^n \sum_{h=1}^l w_{ih} NI_{ih}$$

$$b_i = \sum_{i=1}^n \sum_{h=1}^l w_{ih} b_{ih}$$

KROK 1: Výsledky výzkumu I.

- ☐ Funkce vlivu (vliv funkcí 5-ti proměnných) => určení vlivu aktérů
- ☐ Vliv vyčíslen pro 72 aktérů; v intervalu $\langle -0,7; 39,5 \rangle$; výsledky ověřeny citlivostní analýzou.

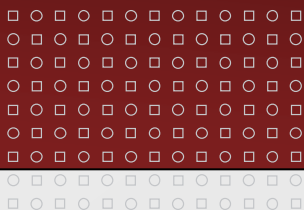

KROK 1: Výsledky výzkumu II.

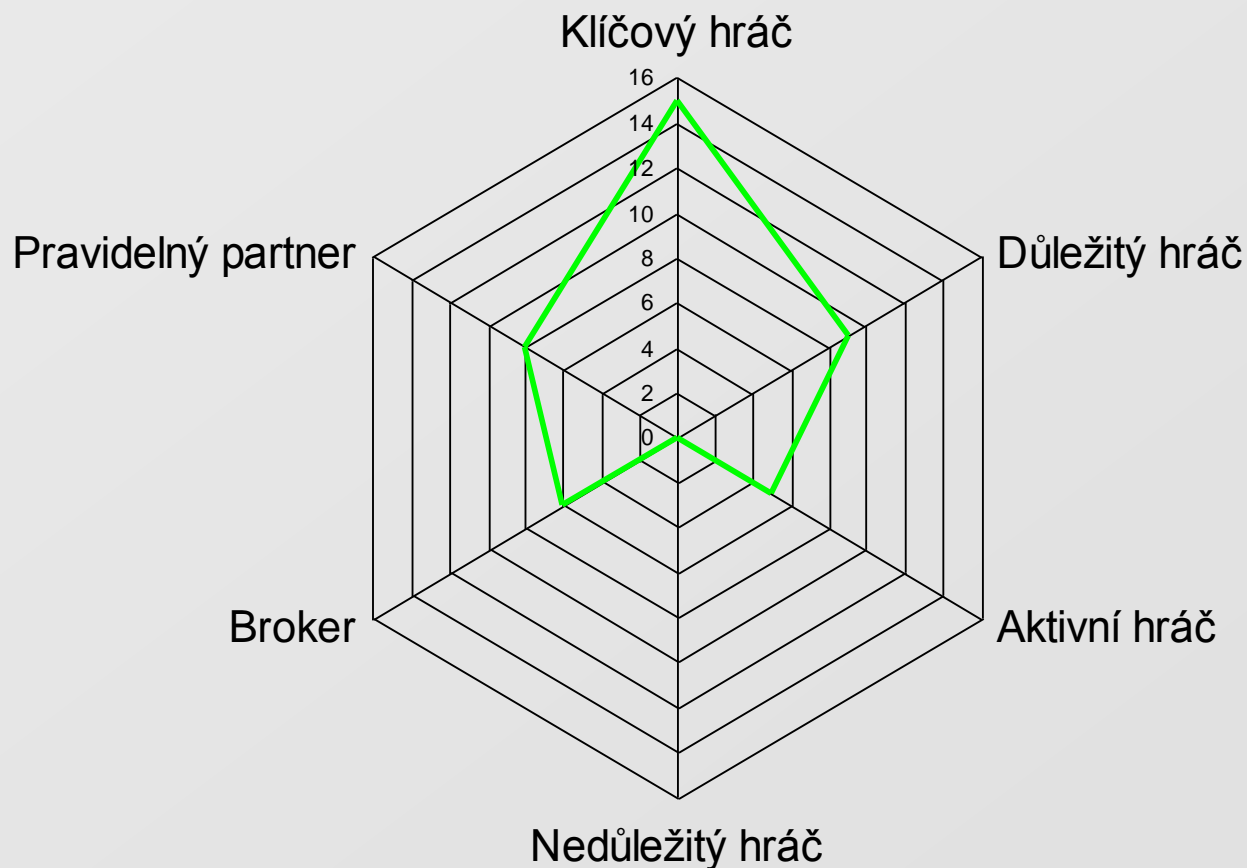
- ☐ Dva aktéři se zápornou hodnotou vlivu
  - ➔ Česká asociace sester a Lékaři pro reformu
- ☐ 28 aktérů s vlivem $<0;1>$
  - ➔ Svaz pacientů ČR, Koalice pro zdraví, Česká onkologická společnost
  - ➔ Členové zdravotních výborů (PSP ČR, Senát)
  - ➔ Poslanci Evropského parlamentu
  - ➔ Soukromé firmy působící ve zdravotnictví jako např. Agel
- ☐ 13 aktérů s vlivem $<1,1; 2>$
  - ➔ obce, veřejnost či farmaceutické asociace (AIFP, Avel)
- ☐ 6 aktérů s vlivem $<2,1; 5>$
  - ➔ lékařské fakulty či masmédia
- ☐ 15 aktérů s vlivem $<5,1; 10>$
  - ➔ Odborový svaz zdravotníků a sociální péče (OSZSP)
  - ➔ Lékařský odborový klub.
  - ➔ ZZP
  - ➔ Svazy nemocnic (AČMN, AN ČR)
  - ➔ Zdravotnická zařízení obecně
  - ➔ Stomatologická a lékárnická komora
- ☐ 3 aktéři s vlivem $<15; 20>$
  - ➔ vláda, VZP a politické strany
- ☐ 3 aktéři s vlivem $<20;30>$
  - ➔ ČLK, farmaceutické firmy a PSP ČR
- ☐ Vliv nad 30 získalo pouze Ministerstvo zdravotnictví.

KROK 2: Zájmy aktérů? Problémové okruhy ve zdravotnictví? Jaká opatření k jejich řešení? Podporují je aktéři?

☐ Zájmy aktérů identifikovány především na základě informací z řízených rozhovorů, dále z informací dostupných na webových stránkách organizací a z odborného i denního tisku.

Pozice aktéra v systému (příklad ČLK)

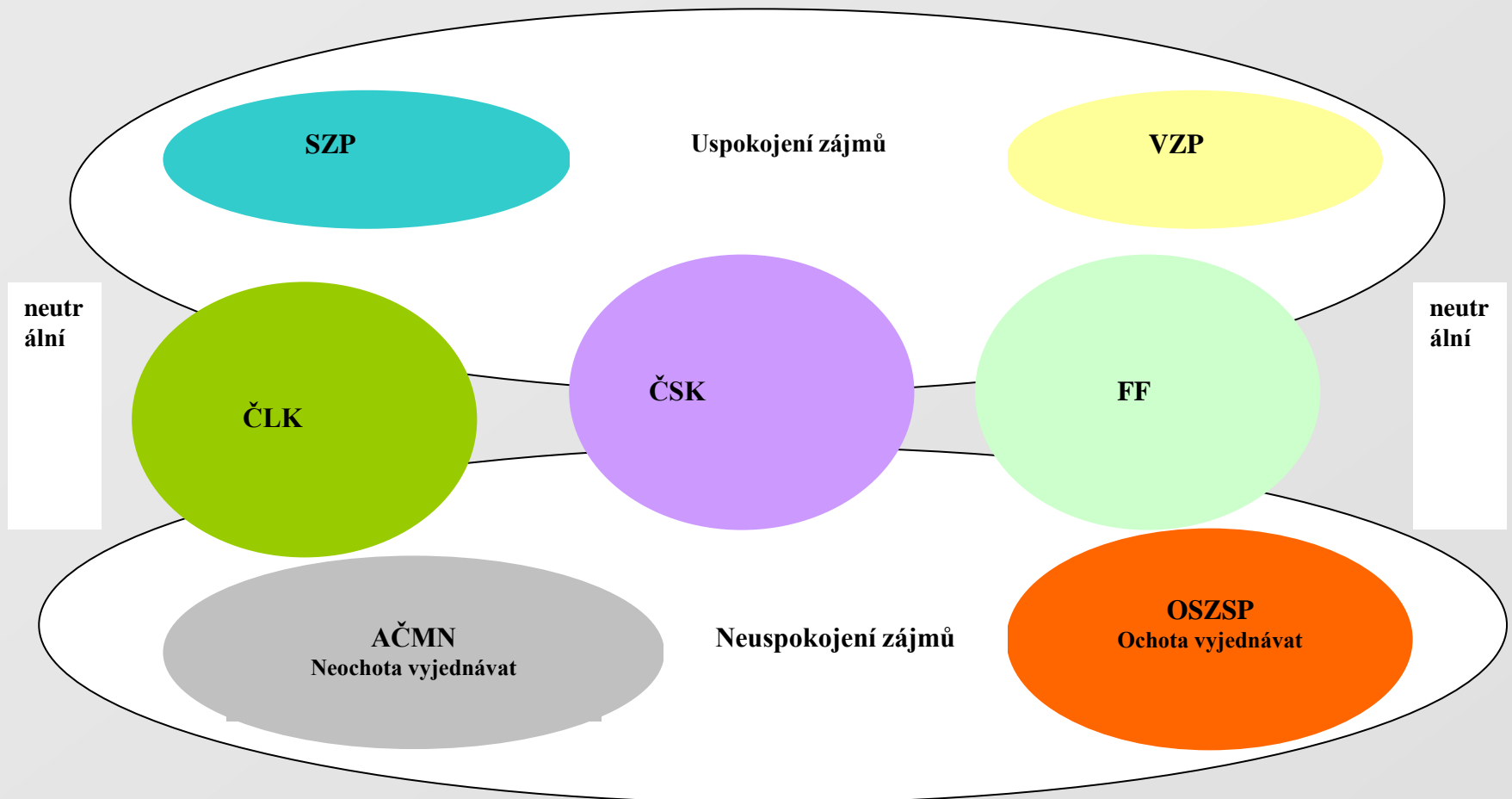
KROK 2: Zájmy aktérů? Problémové okruhy ve zdravotnictví? Jaká opatření k jejich řešení? Podporují je aktéři?

- Zájmy aktérů identifikovány především na základě informací z řízených rozhovorů, dále z informací dostupných na webových stránkách organizací a z odborného i denního tisku.
- V rámci analýzy volebních programů 6 nejsilnějších politických stran pro nadcházející parlamentní volby identifikováno:
  - 7 problémových okruhů (systém zdravotního pojištění; přesné vymezení nároku na péči z veřejného zdravotního pojištění; zvýšení ceny práce zdravotníků; institucionální forma vlastnictví nemocnic; koncentrace specializované péče; systém financování; princip tvorby ceny léčiv)
  - 23 opatření k jejich řešení
- Podpora aktérů vyčíslena s použitím matematického modelu na základě reakcí aktérů na navrhovaná opatření

KROK 2: Výsledky

- ▣ Nejvlivnější aktéři spíše podporují liberálnější vizi zdravotní politiky.
- ▣ Nejvlivnější aktéři shodně podporují pouze tři ze zkoumaných reformních opatření: **zvýšení ohodnocení zdravotnického personálu, definování standardů a zvýšení dohledu nad zdravotními pojišťovnamí**. Tato opatření by mohla mít nejvyšší šanci na prosazení.
- ▣ Bylo vymezeno 13 dalších reformních opatření, která by mohla mít relativně větší šanci na prosazení, protože celková míra uspokojení zájmů jednotlivých aktérů nabývá kladnou hodnotu.

Příklad podporovaného opatření na mapě zájmů (Koncentrace specializované péče)

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

www.econ.muni.cz

Míra uspokojení zájmů aktérů

Realizované opatření	ČLK	VZP	SZP	OSZSP	AČMN	ČSK	FF
Zvýšit dohled nad ZP	0,14	0,06	0,03	0,06	0,06	0,03	0,07
Definovat standard	0,14	0,13	0,06	0,06	0,06	0,06	0,13
Zvýšení ceny práce	0,57	0,25	0,12	0,25	0,24	0,12	0,27
Pluralita plátců, posilování konkurence ZP	0,29	0,25	0,12	-0,06	-0,06	0,03	0,07
Neprivatizovat ZP	0,14	0,13	-0,03	0,06	0,06	-0,03	-0,07
Zpoplatnit nadstandard	-0,29	0,25	0,12	-0,13	-0,12	0,12	0,27
Nemocnice neprivatizovat	0,29	-0,13	-0,06	0,06	0,06	0,00	0,00
Síť neziskových nemocnic	0,29	0,00	0,00	0,00	0,12	0,00	0,00
Koncentrace specializované péče	0,00	0,50	0,23	-0,13	-0,24	0,00	0,00
Zvýšení podílu HDP	0,29	-0,13	-0,06	0,05	0,10	-0,02	-0,13
Zachování regulačních poplatků	-0,29	0,25	0,12	-0,13	-0,06	0,12	0,27
Různé formy připojištění	0,14	0,25	0,12	0,06	-0,06	0,12	0,27
Zvýšení platby za státní pojištění	0,17	0,06	0,03	0,05	0,10	0,00	0,00
Zvýšení platby za státní zaměstnance	0,06	0,06	0,03	0,05	0,02	0,00	0,00
Transparentní systém tvorby cen léčiv	-0,14	0,13	0,06	-0,13	0,00	0,00	0,27
Snížení ceny a úhrady léčiv	0,14	0,13	0,06	0,13	0,12	0,06	-0,27
Celková míra uspokojení zájmů	1,94	2,19	0,92	0,28	0,40	0,58	1,13

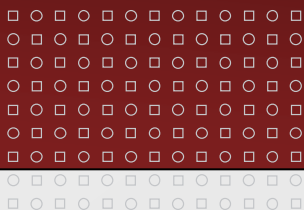
Výzkumné závěry

- ▣ Obecně nejvlivnějšími subjekty působícími v českém zdravotním systému jsou centrální aktéři a poskytovatelé zdravotní péče.
- ▣ Konkrétně nejvlivnějším hráčem na zdravotním trhu je MZ ČR, následované PSP ČR, ČLK a farmaceutickými firmami.
- ▣ Mezi nejméně vlivné hráče patří patientské organizace, Česká asociace sester a Lékaři pro reformu.
- ▣ Nejvlivnější aktéři spíše podporují liberálnější vizi zdravotní politiky.
- ▣ Nejvlivnější aktéři shodně podporují pouze tři ze zkoumaných reformních opatření.
- ▣ Bylo vymezeno 13 dalších reformních opatření, která by mohla mít relativně větší šanci na prosazení, protože celková míra uspokojení zájmů jednotlivých aktérů nabývá kladnou hodnotu.

Na závěr ...

- ▣ Při interpretaci výsledků je třeba mít na zřeteli:
  - ➔ Je možné sestavit rovnici pro výpočet vlivu aktérů?
  - ➔ Data z jara 2009 => zkoumat výsledky z pohledu jejich stability v čase.
  - ➔ Práce s informacemi, které byly poskytnuty samotnými aktéry, což má vliv na objektivitu zjištěných skutečností.
  - ➔ Nezkoumána reformní koncepce, ale volební programy.
- ▣ Přes uvedené limity:
  - ➔ Alternativa k mnoha analýzám reformních selhávání publikovaných v ČR.
  - ➔ Ukázáno, jaké je postavení jednotlivých subjektů působících na zdravotním trhu, jaký je jejich vliv a identifikování aktéři, kteří mají nejvyšší potenciál k ovlivnění směru zdravotní (reformní) politiky.
- ▣ Směr dalšího výzkumu:
  - ➔ Kvantifikace renty, která by plynula jednotlivým aktérům z realizace prováděných opatření, tj. sestavení užitkových funkcí jednotlivých aktérů
  - ➔ Obecně využití metod postavených na teorii her při řešení problematiky vlivu aktérů na zdravotní politiku.

Děkuji za pozornost

Zuzana Darmopilová
Ekonomicko-správní fakulta
Masarykova univerzita
zuzanad@econ.muni.cz

Funkce vlivu

- ▣ I_i = vliv aktéra i
- ▣ RI_i = relativní vliv
- ▣ j =kategorie (klíčový,důležitý..)
- ▣ v_j = význam jednotlivé kategorie pro určení vlivu daného aktéra
- ▣ RI_{ij} =relativní vliv aktéra v kategorii
- ▣ h =možné umístění v kategorii
- ▣ w_{ih} = význam aktéra v kategorii
- ▣ NI_i = vyjednávací potenciál
- ▣ b_i = broker potenciál
- ▣ C_i = potenciál tvorby koalic (formální proměnná)
- ▣ A_i = stáří organizace (formální proměnná)

$$I_i = RI_i + NI_i + b_i + CI_i + AI_i$$

$$RI_i = \sum_{j=1}^n \sum_{j=1}^m v_j RI_{ij}$$

i ($i = 1, \dots, n$)

j ($j = 1, \dots, m$)

$v_j \in \{-1, 1, 2, 3\}$

$$RI_{ij} = \sum_{h=1}^n \sum_{h=1}^l w_{ih} RI_{ih}$$

h ($h = 1, \dots, l$)

$w_{ih} \in \{1, 2, 3, 4, 5\}$

$$NI_i = \sum_{h=1}^n \sum_{h=1}^l w_{ih} NI_{ih}$$

$$b_i = \sum_{h=1}^n \sum_{h=1}^l w_{ih} b_{ih}$$

Potenciál úspěšnosti prosazení konceptu

- ▣ S = úspěšnost prosazení konceptu
- ▣ s_{ik} = míra podpory aktéra i problémovému okruhu k
- ▣ a_i = koeficient míry vlivu
- ▣ u_{ik} = váha měřící reakci aktéra
- ▣ t_{ik} = váha problémového okruhu

$$S = \sum_{i=1}^n \sum_{k=1}^p s_{ik} a_i$$

$$s_{ik} = u_{ik} t_{ik}$$

$$a_i \in \langle 0, 1 \rangle$$

$$u_{ik} \in \{-1; -0,5; 0; 0,5; 1\}$$

$$t_{ik} \in \langle 0, 1 \rangle$$